

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvennyolcadik évfolyam.

25. szám.

Debrecen, 1928 június 23.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Francia és magyar református papnők.

„A Nők joga” című folyóirat minap nagy újsággal, új területhódítás hírével kedveskedett olvasóinak, t. i. egy fiatal leány, a strassburgi prot. theologiai szak végezte után a mühlhausen-i egyházba káplánnak (vicairesse) küldött ki.

A református egyház multjával, intézményeivel kevésbé ismerősek megakadhatnak ezen az újsághíren. Pedig tulajdonképp nincs semmi meglepő benne; sőt azt mondhatni, inkább egy régi hagyományos szokás fölélesztéséről van itt szó, oly hagyományról, amelyet nemcsak a pogánykor, de a keresztyén korszak első századaiban maga a katolikus egyház is jól ismert és hódolt neki. A Vesta-szüzek és egyéb antik istenségek papnői után, sőt kimondhatjuk bátran, azok példájára és utánzatául ott látjuk a kezdetleges keresztyén egyház szervei közt a templomi szolgálattételre és szegények gondozására rendelt diakonisszákat. Hajadon leányok vagy özvegyasszonyok voltak ezek és a püspöktől nyertek felavatást hivatalukba. Segítették a diakonusokat (innen rövidült eredetileg a ma is széltehen, bár értelemmódosulással járatos „diák” szavunk) a fiatal leánygyermek oktatásában, istenitisztelel, mise alatt meg, a legenda legalább így csácsogja, a hallgatóság nőnemű felére ügyeltek tapintatosan, gyöngéd figyelemmel. Ez az intézmény még nagyobb fontosságot nyert a keleti egyházban. Keleten, szóval ott, ahol a közhit és hatósági intézmények világért sem engedték meg, hogy idegen férfiember be tegye a lábát a családi körbe. A nyugati egyház azonban már a VI-ik század közepe táján kiküszöbölte a segédzsemyeket a maga területéről; a Kelet jóval tovább tűrte.

Különben már azon is csodálkozni lehet, hogy egyáltalán szerephez jutottak a nők és századokon át megállták helyüket az új munkakörben, ahová az egyházi vezetőség által rendeltettek, tekintve azt az alárendelt helyzetet, azt a megszégyenítő és éppen nem krisztusi felfogást, amelyet, hagyjuk rá, a görög-római

erkölcstan vallhatott a nő személyéről, földi hivatásáról. Am a keresztyén egyházi érületnek gondolkodásmódnak ezt a pogány világ szemléletet, éppen a jézusi szeretet és egyenlőség nevében haladéktalanul s mindörökre ki kellett volna javítani. Hiszen azon tényleg nincs mit megbotráncozni, ha a pogánykor legnagyobb bölcselője: az isteni Plato ezt írja valakiről egyik fonséges dialogusában: „Kiesi hija volt, hogy a második születésekor, az újjászületésekor asszonnyá nem lett.” Vagyis ami evvel majdnem egy, mintha azt mondta volna: szomorú, árva sorstól óvta meg jó szerencséje. Egész másképp hangzik azonban Szent Tamás szájából az a rögtönzött, mindazáltal a régi hagyományos szellemtől sugalt ítélet, hogy az asszony „Valami egész esetleges és tökéletlen teremtmény.” Ez a kíméletlen meghatározás bizony nem esik messze a jól ismert franciásan szellemeskedő „bonmot-tól”, mely szerint „a nő a teremtésnek, ki később, ki hamarabb, némelyik meg egészen félbe hagyott remeke.” Egy másik egyházi atya meg nem átalja a nőt csúnya izléstelenséggel csökönyös csacsinak, undorító galandféregnek (tenia solium) nevezni, amely a férfi szívébe fészkel magát egyenest. Erasmus már udvariasabb, de azért még elég zordonan gondolkozik, t. i. helytelen és bolondos asszonyi állatról beszél többek közt, egyébiránt tetszetős, bájos lénynek tartja azt.

A francia protestantizmus 1841 óta ismeri a diakonisszákat újlag. Megújított tisztök, hivatásuk ezentúl a jótékonyág gyakorlása, a szeretet műveinek létesítése, a hitoktatás — mindig lelkipásztorok felügyelete alatt. Csak fiatal leányok, vagy gyermektelen özvegynek lehetnek diakonisszák, mivel az egyház egyáltalán nem szeretné, ha a családi gondok vagy gazdasszonyi házi foglalatosságok őket apostoli munkájokban korlátoznák.

Némelyek közülök közös életre egyesülnek mindennemű fogadalmi kötelék nélkül; szabadon járnak-kelenek, bármikor visszavonulhatnak a közszolgálat teréről; amit tényleg meg is kell tenniök, ha házasságra szánják el magukat. Párizsban jól ismerik máig (csakúgy, mint

nálunk Budapesten a Család-utcában) a diakonisszák házát, azt az egyszerű szürke épületet, hol a beteget felekezeti különbség nélkül fogadják be. Mások megint, az evang. diakonisszák szabadon élnek külön helyiségekben és gyakorolják nemes emberbaráti jótékony-ságukat.

Működésük körét a francia ev. református egyházak szövetségének zsinatja 1920-ban ekkép szabályozta:

„Jótékony és társadalmi tevékenység minden formában;

Lelki gondozás, öregek, gyöngékedők, betegek, egyéb elesettek, különösen nők látogatása;

Az ifjúság vallásos oktatása, családias összejövetelek rendezése, sőt kivételesen az istenítiszteletek végzése;

Az ev. diakonissza elláthatja a maga szolgálatát akár a parochialis körben, akár a lelkész közvetlen felügyelete alatt, aki mellé be van osztva, akár egy ideiglenesen lelkész nélkül levő gyülekezetben a Végrehajtó bizottság ellenőrzésével, vagy a nevezett bizottság által megjelölt lelkész útmutatásai szerint;

Javadalma 5000 frank és ingyen lakás.“

A szabályzat által megengedett istenítiszteletvégzés csak az együttes imádkozást és predikációt hagyja jóvá, a protestantizmus által megtartott két szentség: a keresztség és úri szent vaesora kiszolgáltatását azonban nem.

A házasság a protestánsoknál nem lévén kötelező szentség, szerintük egyszerűen olybá tekintendő, mint egy megelőző hivatalos polgári cselekvény, Isten és egyház előtt megszentelő vallásos cselekvény.

*

A francia református egyházak zsinatától függetlenül, mint rögtön látni fogjuk, az elszászi és lotharingi református egyházak zsinata sokkal engedékenyebb a nőkkel szemben, amint ez a lelkészi szolgálatot rendező 1924 július 2-án kelt következő szabályzatból kitűnik:

1. A zsinati bizottság készségesen elfogadja egyházi szolgálatra azokat a nőket, akik theologiai tanulmányokat végeztek.

2. A jelöltek névsorába fölvetett nők valamely egyháztanácsához (consistorium) osztatnak be.

3. A nő lelkészi szolgálata férjhezmenetele napján megszűnik. Mindazáltal a zsinati bizottság, az egyháztanács javaslatára, özvegynek vagy kivételesen férjes asszonynak is megengedheti az egyházi szolgálatot.

4. Az a nő, aki a szent szolgálatra való alkalmas voltáról bizonyítványt szerzett, segédlelkésznek címet fog viselni.

5. A lelkészi tisztségben működő nő az államtól kaphat fizetést.

6. A segédlelkésznek törekedjenek mindenkor illendően öltözködni, a divat túlzásait, izléstelenségeit szigorúan kerülve; nyilvános működés közben lelkészi forma-ruhát viseljenek.

E szabályzatot a kormány jóváhagyta.

Az utolsó cikk elég világosan mutatja, hogy a lelképásztorok számolni tudnak a komoly nőiesség bizonyos mérsékelt kívánalmaival; túlzottan szigorú, merev puritanizmust tehát nem lehet a szemükre vetni.

*

Az elszászi és lotharingeni zsinat szabadelvű kezdeményezését, úgy mondják, egyfelől az utódnevelés (succrescentia) nehézségeinek gondja sugalmazta, másfelől és főképpen pedig az okos számotvetés a nők ama jogosult óhajával, hogy jövőre tűrhetőbb, kevésbé lekötött állást biztosítsanak maguknak az egyház szolgálatában, mint amilyet eddig kitudtak küzdeni. Folyik ez a feminizmus által tisztázott jogok helyes, méltányos értelmezéséből, melyek mellett a családi jogok másodrendűek. Igaz, a száz százelekos, rendíthetetlen feministák megdöbbenve vesznek tudomást a lelkészönköre kötelezően kimondott „cölibatus“-ról, míg a lelképásztorok e kényszerszabálytól mentesek. Hol itt az igazság frontján lelkiismeretesen mérő egyenlőség? — kérdik szemrehányó hangon.

Barts kisasszony az első nő, aki ez új szabályzat gyümölcsét élvezte. Mint a mühlhausen-i egyház káplánja (vicairesse) csaknem minden vasárnap föllép a szószékre, ahonnan jól kidolgozott, az újszerűség ezüstszálaival átszótt csinos beszédjei férfi, női hallgatósága figyelmét egyaránt lekötik a hétről-hétre tömöttebbé teszik vonzó hangjakkal a hívek padjait. Abban a családias keretben, jegyzi meg egy illetékes író, amely a protestáns istenítiszteletnek oly természetes foglalatja, a női papi munka nagyon helyén van. Különben is a nő, bárki mit mond, a maga öröklött szelidségével, nyájosságával, közvetlenebb, megnyerő modorával, sőt talán ki lehet mondani, saját önző férfienemünk leszólása nélkül — nagyobb kötelesség-érzetével, akárhányszor jobban hivatott a férfinnál — az arra szorultakat vigasztalni és az erkölcsöt prédikálni...

Valószínű, hogy a közeljövőben, theologiai tanulmányainak végeztével és a „pro ministerio“ letett vizsgája után az új káplán hamarosan segédlelkész (pasteur auxiliaire) lesz. Ekkor elnyeri majd a felavatást, amelyet ünnepies formások közt, kézzel, imádságok és hitvallás kíséretében végez körülrte a lelkész-kartársak egész kara. Azután keresztelhet, oszthat úrvacsorát, amely szent cselekvények szertartásai nálunk az őskeresztény századok evangéliumi egyszerűségével mennek végbe a többi vallások pompája nélkül. Látni lehet majd őt, amint fekete vászon pásztori ruhájában a keresztvizet mosolyogva önti az anya karjai közt pihenő újszülött fejére. Helyén lesz akkor is, ha az úrasztalához járulókkal közli a kegyelem szent jegyeit; hiszen köztudomás szerint a protestáns egyház az úrvacsorát, eltekintve némi rideg szemponttól, tisztán az utolsó vacsora-ra emlékeztető jelképes szertartásnak tekinti. Néhány év óta, egészségi okból megengedi a

francia zsinat a külön személyi pohár használatát; ám a jelképes szertartás eme gyöngítését még nem minden egyház fogadta el kint sem.

Hogy e ponton sincs minden francia protestáns egyházban egységes eljárás, az onnét van, mert a francia reformátusság a maga körében sem követi az „egy akol, egy pászor” elvét. Fennáll és virágzik az „evang. ref. egyház” és külön kissé eltérő néven mellette a „franciaországi ref. egyház”, amely amattól mindjárt az egyházaknak az államtól történt elszakadásakor különvált, bár mindkettő szorosán a Calvin hitet vallja. Nem szólunk itt a lutheránus egyházról, amely főképp Elszászban virágzik; mellőzzük az amerikai nyomon járó, amerikai szellemben működő baptistákat, akik vízbemerítéssel avatják be híveiket és csak olyan korban, mikor már e művelet értelmét fel tudják fogni; a methodisták, az angol befolyástól ihletett hívők is maradjanak említetlenül, akiket nagyobb fokú misztikus kegyesség és őszinte szigorúság jellemez, a skót puritán rokonság nyilván látható jegyével. — A hivatalos anglikán egyházból eredő angol szektákról sem lesz itt szó, valamint arról sem, hogy maga ez a hiv. anglikán egyház is több csoportra oszlik és köztük van a Canterbury érsek által kormányzott „Főegyház” (la haute Eglise), amely egyháznagy fenntartja az apostoli örökséget és sok ponton hajlandó egyetérteni Rómával.

A különféle francia egyházak vidékenkint vannak elosztva: 22 közülök a Continensen, egy Algeriában. Noha egymástól függetlenek, a Zsinat azonban összetartja őket, amelynek tagjai közt világi és lelkész-elem egyforma számban szerepel és valamennyi a hívek serege által választott egyháztanács tag, presbiter.

Ezek a zsinatok elsősorban vidéki egyházak ügyeivel foglalkoznak, aztán véleményt nyilvánítanak egyetemes kérdésekről, melyeket a Nemzeti Zsinat van hivatva megoldani. — A ref. egyházak közigazgatása, kormányzata tehát, mint nálunk is, lényegében demokratikus és minden külső idegen befolyástól mentes, önkormányzati (autonom). Határozatai kiváltkép az istenitisztelet, az egyházfegyelem részleteire vonatkoznak és kötelezők a lelképásztorokra; az írásmagyarázat azonban hatáskörükön kívül esik.

Ebből a független önkormányzati elvből érthető, ha Elszászban már ismerik a ref. káplán-nőket, míg Párizsban nem. A reform azonban napirenden van. A francia evang. ref. egyházak legközelebbi zsinata elé tett kérdések sorozatában ott várja a vitát és döntést: az evang. diakonisszák szolgálatának kiterjesztése, jelesül a felavatás, egyházigazgatás, predikáció, úrvacsorai szent jegyek kiszolgáltatása. Az elzász-lotharingiai zsinat példája bizonyosan döntő többségre talál.

Sőt talán nem illetéktelenül hangzik el e sorok írójának véleménye, hogy a mi református

egyházunkat szintén foglalkoztató hasonló kérdés a legközelebb összeülő zsinaton, ha elzászi mintára végleges megoldást nem is talál, de biztonnyal fölszínre kerül és valamely irányban, valószínűleg azonban a református közszellemtől várható megértéssel, méltánylással időszerű, megnyugtató elintézetést nyer.

A biztató jelenségek e tekintetben többszörösen megvannak. Köztudomás szerint református teológiáink már évek óta vesznek fel nőhallgatókat, sőt egyesek tanulmányaik végétel, úgy halljuk, már az előttük megnyitott egyházi munkakörben mint vallástanító lelkészek (katecheták) működnek is. Mivel azonban lelkészi szolgálatot tényleg nem végeznek, valószínűleg az erre képesítő lelkészi vizsgára sem bocsáttattak, talán nem is bocsáthatók, míg a törvényhozó legfőbb egyházi hatóság el nem döntötte elvileg: végezhetnek-e nők segéd-, helyettesi- vagy rendes lelkészi szolgálatot a mi református gyülekezeteinkben. Itt a bökkenő. Míg a döntő szó ki nincs mondva, úgy gondolom, addig csak a belmissziói munkakör, a vallástanári működés szabhatja meg tevékenységük határait.

Tudtommal azonban e téren sincs egyöntetű eljárás. Az egyházkerületi közgyűlések, ha foglalkoztak is e fontos kérdéssel, mindenik az elébe tárt eset sajátosságához mérten intézkedett ideiglenesen, amint a körülmények kívánták és megengedték, a végszó kimondását az egyetemes törvényhozó gyűlés bölcs belátására bízva.

A döntés ideje közeleg. A zsinati törvénytervezet előkészítő szakbizottsága biztonnyal e messze kiható egyháztársadalmi új intézményről sem feledkezett meg. Tárgyalt, véleményt alkotott és határozati javaslatot terjeszt róla az illetékes főhatóság elé.

Hiszen lépten-nyomon felhangzik a híres jelszó: „ecclesia semper reformari debet”. Ez a folyton reformálva, nagy és kis dolgokban újítva alkalmazkodva haladás egyértelmű volt mindig a protestantizmus létjogosultságával, élő, éltető, fenntartó erejével. Ez tette lehetővé, hogy magát, intézményeit védve, a szárnya alá fogottak oltalmáról is híven, hathatósan tudott gondoskodni minden időben és lőn bátyája, mentsvára alkotmányos jogoknak, szabad eszméknek.

A tudomány haladása, a korszellem által fölvetett egészségügyi kívánalmak is hányszor tették a fejlődés menetén próbára megértő belátását, áldozó készségét! És egyházunk soha nem szégyenült meg. Ment, haladt, ha néha roskadozva is a reárott vagy inkább önként vállalt áldozatok terhe alatt. Hányszor tágitott a régi tisztas hagyományok merev keretein! Csak egy-két bizonyosságot a sokból!

A zord téli időben nem honosította-e meg középiskoláiban az ifjúsági istenitiszteletek intézményét? Nem engedte-e meg ugyanazon okból az újszülött kisdedeknek a fűtetlen hideg

templom helyett a lelkészi irodákban való keresztelését? Nem korlátozta, nem tiltotta-e el teljesen a vékony, lenge öltözetű kis iskolás fiúknak a rendes mindennapi templomba és a szinte hagyományos gyakorlat által követett halotthoz járást? Nem tette-e sok helyt a templomok fűtése s villanvilágítás által reáesett tetemes áldozatok árán az esteli istentisztelet, továbbá belmissziói, egyházművészeti előadások rendezését lehetővé? A közös úrvacsorai kehely mellett nincs-e már meg — noha még kísérletül — itt-ott, a külön serleg használatának egészségügyi óvatosságból elég sokra nem becsülhető okos szokása? stb. És ha mindezen, sőt még itt nem érintett egyéb jelentős, célirányos változtatásoktól, az elmaradhatatlan anyagi megterhelés dacára sem riadt vissza, ugyan lehet-e, szabad-e föltenni, hogy ép a szorosabb értelemben vett szellemiek, lelkiek terén tagadná meg a haladás elvét és el ne tudná szánni magát az új idők kívánta intézkedések sürgős megtételére?

Régen volt kapós jelszó, bár akkor is furcsán hangozhatott: „mulier taceat in ecclesia“, asszonynak nincs szava a gyülekezetben, hallgasson. Maga egyházi törvénykönyvünk ütött rést ez ósdi elven, mikor minden önálló, vagy mint hivatalosan mondják „önjogú nőnek“ megadta elismerésreméltó szép szabadelvűséggel — az egyházi belkörü választásokra szóló — szavazati jogot. Miért ne feljesztené, szaporítaná tovább a maga kebelében e női jogokat, mikor a kor szelleme, a megélhetés szüksége, a gondviselésadta tehetséget érvényesülése kívánja úgy, hogy amelyik nő a szabályszerű képesítést megszerezte, aki hivatást érez magában, az hirdethesse szívszékéről is az igét, a gyülekezet pedig, mely a nőre oly sok idő, sőt századok óta a hallgatás tilalmát szabta, — ezentúl hallgassa őt, az Isten új követét.

Mezőtúr.

Fejér Lajos.

Amerika régi és új evangelistái.

Irta: Dr. Papp Géza.

(Folytatás.)

1871-ben nagy kritika érte Moodyt. Ugyanis egy istentisztelet végeztével azt mondta neki két nő: „Imádkoztunk önért, mert önnek szüksége van a Szentlélekre!“ „Nekem szükségem van?“ kérdezte Moody meglepődve. „Hiszen nekem van a legnagyobb gyülekezetem Chicágóban és rengeteg embert megtérítettem.“ Mélyen érintette a két nő őszintesége s ettől fogva életének minden vágya a Szentlélek volt, ami nélkül már élni sem vágyott. Ilyen lelkiállapotban éppen mikor a vasárnapi esti istentiszteletről hazafelé ment, tűz ütött ki Chicágóba. Éjjel után egy óraker leégett a Farwell Hall és utána nemsokára az Illinai utcai templom is a tűz martaléka lett.

Moody New-Yorkba ment a leégett chicágói templomra és iskolára gyűjteni. New-Yorkban az utcán látomása, volt és úgy érezte, hogy a „Szent-

lelket vette.“ Újabb lelkesedés gyűlt fel lelkében. A leégett chicágói templom csakhamar ismét felépült. A vasárnapi iskola ezer meg ezer növendéke 5 centjével horda össze a templomépítésre szükséges pénzt.

Moody 1872-ben ismét Angliába ment és meghívás folytán London egyik congregationális templomában 10 napon át minden este prédikált.

A következő évben két angol barátja meghívása folytán megint Angliába készült Sankeyvel együtt. Angol barátai anyagi támogatást is ajánlottak fel az útra. De a pénz csak nem érkezett meg, így kölcsön kért pénzen mentek Angliába. Mikor oda megérkezett, akkor tudta meg, hogy mindkét barátja meghalt. Szerencsére, még Amerikából való elutazása előtt egy levelet kapott a Y. M. C. A. yorki titkárától, melyben arra kérte őt, hogyha Angliába jön, az ifjaknak tartson előadást.

Moody, Sankeyvel együtt elment Yorkba és ott istentisztelet-sorozatot kezdett, mely öt hétig tartott. Az érdeklődés folytonosan nőtt, a helyek az istentisztelet előtt már félórával megteltek.

Sunderlandban még nagyobb szabású összejöveteleket tartottak, mint Yorkban.

Majd Newcastlebe mentek. Az itt tartott istentiszteletek már valósággal óriási méretűek voltak. Külön vonatok hozták a népet a közeli városokból és falvakból. Itt adták ki az első „Hymn book“-ot, mely csakhamar az egész Angliában népszerű énekeskönyv lett. Mikor pedig Amerikába visszaérkeztek, ott meg a „Gospel Hymns“-t adták ki, mely hat kiadást ért.

Aztán Scociába mentek és Edinburghban kezdtek istentisztelet-sorozatot. A záró istentisztelet alkalmával a botanikai kertben levő kristálypalota annyira megtelt, hogy Moody nem tudott bemenni a terembe és több, mint 20,000 ember kint rekedt. Moody egy egyfogatú bérkocsi üléséről beszélt az óriási tömeghez, az énekkar pedig egy szín tetejéről énekelt.

Ezután Moody körülbelül 40,000 embernek tartott beszédet Glasgowban.

Nagy összejöveteleket tartottak még Liverpoolban és Londonban is. Az előbbi helyen mintegy 14,000 gyermek vett részt az istentiszteleten, Londonban pedig a záró istentiszteleten több, mint 600 lelkész volt jelen.

Mikor Moody és Sankey Amerikába visszatértek, nagy összejöveteleket tartottak Brooklynban, Philadelphiában, Newyorkban, Bostonban, Chicágóban és az Egyesült-Államok sok más városában.

Moody ezután még kétszer fordult meg Angliában, majd a Szentföldre ment. Aztán pedig a northfieldi és chicágói¹ bibliai iskolák felépítésének szentelte idejét.

¹ A chicágói bibliai iskolát Moody 1886-ban evangélikus képzése céljából alapította. Adományokból ma is fenntartják ezt az intézetet. A tanulók legnagyobb része saját keresetéből él. 1914-ben a nappali tanfolyamra 30 különböző felekezetből, 38 amerikai államból és 30 más országból összesen 837 tanuló volt beiratkozva. Az esteli tanfolyamra 429, a levelező tanfolyamra 1567 jelentkezett. A

Moody 1893-ban a leghíresebb szónokok közreműködésével Chicagóban tartott összejöveleket. Milliók és milliók hallgatták az evangéliumot az alatt a campaign alatt.

Moody folytatta evangelista munkáját 1899-ben bekövetkezett haláláig. Utoljára Kansas városában tartott istentiszteletet. Innen szívbaja miatt nagybetegesen ment haza — meghalni.

Utolsó szavai ezek voltak: „Ez az én győzedelmem; ez az én megdicsőülésem. Évek óta készülök már rá.“ Kedves szülőföldje hantjai alatt pihen, hova küzdelmes evangéliumi csatái után mindig vissza-visszatért.

Hűséges munkatársa, Sankey 1903-ban megvakult és 1908-ban halt meg.

Moodyval a régi evangelisták kihaltak s helyüket az új vagy modern evangelisták foglalták el, akiknél már hiányzott a régi evangelistákat jellemző meggyőződés, lelkesülés, önfeláldozás és egyszerűség. A modern evangelistáknak a legtöbb esetben nem az a főcéljuk, hogy minél több embert nyerjenek meg a Krisztusnak, hanem az, hogy minél nagyobb anyagi haszonra tegyenek szert.

Mikor Moodynak, a régi nagy evangelistának a honoráriumot a kezébe adták és ő látta, hogy többet adtak neki, mint amennyire igénye volt, a többletet visszaadta valamely jótékony célra. Az énekeskönyvekből befolyó jövedelmet is Moody mindig az egyháznak vagy az iskolának adta. Mikor meghalt, mindössze 500 dollárt hagyott maga után.

A modern evangelisták pedig mindig a maguk zsebére dolgoznak és gyakran nagy jövedelemre, sőt vagyona tesznek szert. S hogy ezt elérhessék, a legvisszataszítóbb eljárástól sem riadnak vissza.

Egy híres evangelistáról olvastam, hogy mikor Jóél 2³ alapján prédikált és esőért imádkozott, egy szolgát kiküldött a közeli domb tetejére, hogy nézze meg, lesz-e eső? Hétszer egymásután küldte ki, míg végre a szolga azzal a hírrel jött vissza, hogy a tenger felől egy tenyérnyi felleg látható az égen. Ekkor az evangelista nagy beszédet tartott arról, hogy micsoda végtelen nagy áldást jelent az Isten háztartásában egy ujjnyinak vagy éppen tenyérnyinek látszó felleg.

Egy másíkról meg azt hallottam, hogy bárkiért, aki kéri, imádkozni szokott nyilvánosan. Az istentisztelet előtt gondosan átszokta nézni jegyzeteit, hogy pontosan emlékezzék, hogy kiért kell imádkoznia. Egyszer az imádság közepén megállt, mert sehogysem jutott eszébe egy név, és a szövekről leszólt a kántorhoz: „Ki az, akivel tegnap este beszélgettünk?“ „Bobbins!“ — felelte hirtelen a kántor. „Óh, igen, Uram“, — folytatta az evan-

hitterjesztő osztály az Egyesült-Államok és Canada népéből százezreket foglal magában, akik conventiók és evangelizáló gyűlések útján fejtik ki tevékenységüket. Az intézet tanító-testülete 1915-ben 29 tagból állt. Az alapítása óta körülbelül 13,000 tanulója volt az intézetnek. Az ebben az intézetben kiképzett evangelisták közül sokan idegen missiók területén, a legtöbben pedig az Egyesült-Államokban munkálkodnak.

gelista az imádságot — „emlékezzél meg Bobbins-ról, jóra való ember!...“

Már az magában is jellemző, hogy hogyan szoktak rendezni egy modern evangelista campaignt: Az ügyvezető, rendezők, ujságírók, reklámkészítők, titkárok, segédtitkárok, zongorista, énekesek, gyermektanítók, ápolók, könyvtárosok, gyorsírók, mindezek, akik az evangelista személyzetét képezik, elmennek egy városba s ott a legmegfelelőbb helyen sátor állítanak fel. Az egész úgy néz ki, mint egy cirkusz. Az összejövétel végén felolvassák, hogy mennyit adományoztak más városok, gyárak, üzletek, egyesek, mennyit gyűjtöttek buzgó kollektálók stb. és aztán adakozásra hívják fel a jelenlevőket. Egy-egy campaign eltart egy-két hétig, néha több hétig is, ha jó haszon ígérkezik.

A sokféle fajta evangelisták közül különösen ismeretesek az ú. n. gyógyító evangelisták. Nem szoktak hívást várni, hanem egyszerűen elmennek egy városba és ott sátor ütnek. Emlékezem, két baptista testvér egy közeli városban hatalmas sátrat állított fel. A sátor egyik felében nagy gyűlésterem volt rengeteg ülőhellyel, a másik felében pedig kávézó, szálloda, könyvtárhelyiség és keresztelésre szolgáló helyiség. A sátor esténként zsúfolásig megtelt. A meggyógyulni kívánó betegeknek az egyik baptista testvér titkáránál kellett jelentkezni. A titkár a betegeket az emelvényen sorba állította és azt mondta nekik, hogy adott jelre („let go“) engedjék el magukat és dőljenek hátra. Megnyugtatta őket, hogy ne féljenek, mert a hátuk mögött lesz, aki estükben megfogja majd őket, hogy meg ne üssék magukat. Csakugyan mindegyik férfi mögé egy férfi és mindegyik nő mögé egy nő állott. Mikor jött a gyógyító testvér (healer), hangos jelszóra megérintette a betegek homlokát, akik hátradőltek és meggyógyultak (?) Voltak közöttük olyanok is, akik olyan ügyetlenül engedték el magukat, hogy a testőrök nem tudták megkapni őket és hátra vágódtak.

Befejezése következik.

Irodalom

Kossuth Lajos. Élet- és jellemrajz. Irta Dr. Hegyaljai Kiss Géza. II. kötet. 10—15 ezer. 8° 96 lap. Sylvester-kiadás 1928. A lapunk egyik előző (12.) f. évi számában ismertetett első kötetnek egészben ugyanolyan jótulajdonságokkal ékeskedő folytatása ez a második. Mégis az a benyomásunk róla, hogy ez valamiképpen kevesebb műgonddal készült, mint az első s a szerző az itt kétségtelenül még sokkal nagyobb anyaggal kevésbé tudott megbirkózni. A néha igen csekély értékű költemény- és versrészletek elég gyakori közbeszövegetése minden, csak nem izléses. A budapesti Kossuth-szobor leleplezéséről stb. szóló, egészen riport-ízű függelékfelét vagy meg sem kellett volna írni, vagy kikellert volna egészíteni a newyorki Kossuth-szobor leleplezésnek lehetőleg még részletesebb leírásával. A „magyar Golgotha“ elnevezést illetőleg pedig szíves figyelmébe ajánljuk a refor-

mátus lelkipásztor szerzőnek a *Protestáns Szemle* ez évi júniusi számában, a 462—463. lapon *mondottakat*.

Békesség. *Elmélkedések és imádságok. Irla: Kapi Béla dunántúli evangélikus püspök. Budapest. Méhner-jéle imakönyvkiadó-vállalat, 1928. Franklin-nyomda. Kis 8°. 510 lap.*

A magyar nyelvű evangéliumi protestantizmus mai két-három legelsőrendű igehirdetője és meditátora közül az egyik, másfél évvel ezelőtt megjelent s lapunkban is ismeretett nagyszabású prédikációs kötete után ismét drágalátos ajándékkal lepte meg egyházát s az egyedül hit által, kegyelemből megigazulást valló minden magyar keresztyéneket.

A szerző neve, személyisége, hivatali állása és működése, valamint eddig megjelent írásainak kivételesen nagy értékei már magukban elegendő indítást adnának arra, hogy ezt a könyvét is felvont figyelemmel vegyük kezünkbe s ugyanazt kérjük számára másoktól is. De mind ezek mellett magának a könyvnek a szelleme, módszere és szerkezete is olyan, hogy csaknem első pillanatra elüt az ily természetű kiadványok megszokott és megunt hangjától és sablonjától s még ha névtelenül jelent volna meg, akkor sem volna kisebb az érdeklődést fölkeltő és a figyelmet leblincselő hatása.

A könyv ugyanis teljes lélektani, paedagogiai és pásztori avatottsággal és tudatossággal tulajdonképpen az imádságra való *nevelést* tűzi ki céljának. Hiszen igazában ez volna a célja minden imádságos könyvnek, amelyik egyáltalában megérdemli, hogy napvilágot lásson s Istenre szomjúhozó lelkek elé kerüljön, — de ennek a célnak tudatos és következetes munkálásáról, annál inkább eléréséről, még a tartalmasabbak is rendszerint messze maradnak, mert föladatukat teljesen megoldottnak vélik azzal, hogyha minden pszichológiai előkészítés nélkül *kész imádságmintákat* raknak oda a hívők elé. Ez lényegileg nem sokat különbözik annak a tanítónak, tanárnak az eljárásától, aki „vágatja” a tankönyvet, melyhez a „magyarázat” csak annyiból áll, hogy a tanulókkal bevágandó leckét egy órával azelőtt ő maga is bevágja és több-kevesebb szónoki kézséggel elszavalja a katedréről.

Kapi Béla nem így jár el. Ő azoknak a nagy, vérbeli tanítómestereknek a nyomain halad, akik a tudás és a művészet teljességének birtokában arra törekcszenek, hogy növendékük mintegy *maga termelje ki a lelkéből azt, amit meg akarnak neki tanítani*: tehát a jelen esetben az imádkozást és az imádságot. — Evégből egy tökéletesnek mondható rendszert dolgoz ki, amelyben az Igének, a Lutherkáténak, a tanításnak, a meditációnak és tulajdonképpen imádságnak kölcsönviszonya és egymásra való hatásai ritka lélekvezető művészettel vannak kifejlesztve és biztosítva. Meghatóan szép ajánlás és a könyv címét megragadóan magyarázó előszó után az első rész

(„az imádkozás iskolája”) adja a tulajdonképeni paedagogiai alapvetést, a második a Credonak a Luther-katé fonalán való feldolgozásával a dogmatikai gerincet. A harmadik az Úri imádság keretében a mindennapi imádkozás normatív vallásos tartalmát világítja meg s ugyanazt teszi részletesebben a IV—VII. részek (Vasárnaptól-vasárnapig; Nagy ünnepek; Mindennapi élet; A lélek élete) finom és gazdag casuistikája is. A VIII. rész (Bűnbánat és kegyelem) a bűnbánati hét tagozataiban az Úrvaesorához készít elő. A IX. rész (A kereszttal) a szenvedés értelmére világít rá. A X. rész a családi élet, a XI. rész „Áldott közösségek” cím alatt a haza és az egyház gondolat- és érzésvilágát emeli föl az imádság levegőjébe, míg a XII. a halál sötéttségével és az örökélet fényességével tanítja az imádkozó lelket bátran és boldogan szembenézni.

Tanítás, elmélkedés, imádság: ennek a háromnak szoros és természetes paedagogiai és lélektani egységében áll és rhytmikájában mozog az egész könyv. Hangulati, szellemi és stílusbeli egysége ennek a háromféle alkatlemnek olyannyira tökéletes, hogy sokszor nem is vesszük észre, még tanulunk-e, vagy már elmélkedünk a tanultakon; még meditalunk-e, vagy már imádkozunk. A tanító és elmélkedő részek hangja és lelke nem kevésbé imádságos, mint a tulajdonképpen imádságoké; viszont az imádkozó beszéd logikai rendje nem kevésbé biztos és tiszta, mint a tanításoké és a meditációké. Midenütt gyönyörű gondolatok és eszmék, hasonlatok és képek, magasztosan szép stílusba öltöztetve s egy végtelenül komoly, mély, férfias, ugyanakkor azonban végtelenül gyöngéd és derűs, tiszta evangéliumi kegyességnek arany napfényében megfürösztve. Henye érzélgősség, cifra szóvirág, üres dagály sehol. Minden szó a maga helyén, — ez pedig Kapi Bélánál ezt is jelenti: minden szó a szívből jó és a szívbe hat.

Ez a könyv az egyik legszebb, modern felújítása és folytatása a régi magyar és külföldi protestáns kegyességi, asketikus irodalmi hagyománynak: a Habermannok és a Szikszaiak áldott, termékeny példaadásának. Erről az ösvényről egy század óta nagyon sok úgynevezett „imakönyv” letért a maga pszichológiátlan mesterkélttségével, szervetlen, széthulló, atomistikus szerkesztésével: mintha egyenesen arra a célra íródtak volna, hogy tulajdonosuk — a még ma is eléggé elterjedt rossz szokás szerint — a templomban, a gyülekezeti istentiszteleten kikapjon belőlük egy-egy „imát” s míg a „köznép” énekel, ő maga annak előlvasásával rója le úrhoz illő módon „vallásos kötelezettségeit”. Boldogok lehetünk, hogy a református Ravasz László és az evangélikus Kapi Béla most kevés időközzel egyszerre egy lélekkel s egy értelem szerint adnak souverain újmutatást a régi ösvényre: a tanító és meditaló, tehát pszichológiai, dogmatikai és paedagogiai

alapot vető imádságoskönyv ösvényére való vizs-
szatéréshez. Bizonyosan nem hiábavaló az a
reménységünk most már, hogy két ilyen példa-
adás után végre egyszersmindenkorra ki fog
szorulni magyar protestáns vallásos irodal-
munkból a szokványos „imakönyv”-írás olesó,
de annál jövedelmezőbb babérjának keresése
(ez az egyik legszomorúbb magyar protestáns
irodalmi specialitásunk!) s az igazán jobb
sorsra érdemes, vágyakozó lelkek kezéből is ki
fog szorulni minden olyan „imakönyv”, amely
csak ez és nem valami egyéb és több is: imád-
kozni előkészítő, tanító és segítő *jóbarát*, akinek
szavain át testvéri felelősségérző szív dobog
s aki már valaha holdog és reszkető gyönyörű-
séggel meg tudott roskadni annak a feladatnak
kivételes szépsége és terhe alatt, amely elől a
Mester nyomdokain a tanítványoknak sem
lehet kitérniök, mikor azt mondják nekik a
rájok bízottak, sóvárgó és tanácstalan remény-
kedéssel: „*Uram, taníts minket imádkozni...*”
(Lukács 11:1.)

Kapi Béla — ez könyvének legnagyobb
lehetséges dícsérete — *meghallotta és megértette*
a rábizott lelkek százezreiből felé szálló sóhajtó
várakozást és mindvégig Mestere nyomdokain
maradva tudott annak megfelelni.

A nagyon szép kiállítású könyv ára nin-
csen megjélölve.

R. I.

Halottaink

Horváth József Horváth István szerencsi
lelkész édesatyja június 10-én 82 éves korában
elhunyt.

Gál István belvárdi nyugalmazott tanító 84
éves korában csendesen elhunyt.

Özv. Sarkady Titusné, Titl Mária, a nagyka-
nizsai református egyház egykori lelkipásztorának
özvegye 70 éves korában hosszas betegség után
elhunyt.

Áldott legyen emlékezetük!

Különfélék

A Kormányzó úr 60-ik születése napján,
június 18-án hálaadó istentisztelet volt a Nagy-
templomban, melyet dr. Baltazar Dezső püspök
végzett.

Hegymegi Kiss Áron püspök halálának húsz
éves évfordulóján kegyeletes emlékünnepelet
rendezett a debreceni református egyház a Kossuth-
uccai temetőben. Az ünnepélyen résztvett dr. Bal-
tazar Dezső püspök is. A Kossuth-dalkör éneke
után, Uray Sándor lelkész tartott emlékbeszédet.
Dr. Juhász Nagy Sándor egyházi főjegyző pedig a
debreceni református egyház koszorúját helyezte
le a sírra kegyeletes szavak kíséretében. Az emlék-
ünnepelet a XC. zsoltár eléneklése és a Kossuth-
dalkör éneke zárta be.

**A debreceni református egyház Dóczy leány-
nevelő-intézetének** elemi iskolája és az iskola
„Ildikó királykisasszony kislány cserkész-csapata”
június 17-én a Kossuth uccai templomban zászló-
avatató ünnepélyt rendezett. Énekelt a leánygimná-
ziumi énekkar. Bibliát olvasott és imadkozott
Szele György lelkész. Énekelt a tanítói vegyeskar.
Avató beszédet és áldást Uray Sándor, záróimád-
ságot Baja Mihály lelkész mondott. D. u. 6 órakor
a Dóczy-intézet udvarán tette le a csapat a foga-
dalmat szépen sikerült ünnepség keretében.

**A debreceni Csap és Fűvészkert uccai
református elemi népiskolai** tanulók körében tar-
tott német tanfolyam résztvevői június 17-én szép
eredménnyel tették le vizsgájukat a Fűvészkert
uccai elemi iskola nagytermében.

A Kossuth uccai paróchiális kör bibliaköre
június 9-én a Nagyerdőben tartotta záró össze-
jöveteletét.

A református tanítónőképzőben és a gya-
korlóiskolában a tornavizsga június 9-én ment
végbe igen szép eredménnyel.

A debreceni református főgimnázium 1918-
ban végzett növendékei június 23-án tartják
találkozójukat.

A kecskeméti református egyházmegye tanító-
testülete június hó 25-én Vezsenyben tartja évi
rendes, tisztújító közgyűlését.

Harangavató ünnepély volt Halmiban június
10-én. Az ünnepélyre nagy számmal gyűltek össze
közelből és távolból. Avató imádságot Széll György
esperes mondott, az ígét pedig Gy. Kovács József
ombódi lelkész hirdette. Délután vallásos ünnepély
volt a templomban.

A nagybányai egyházmegye máramaros-ugocsai
lelkészi körének tagjai június 10-én értekezletet
tartottak Halmiban.

A vallástanári vizsga szeptember 13—14-én
lesz Pápán. Jelentkezések szeptember 1-ig Tóth
Lajos főiskolai igazgató címére küldendők. Ugyan-
csak ő ad minden erre vonatkozó ügyben tájé-
koztatást.

A nemesodosi hívek közadakozásból gránit
emléktáblát helyeztek el a református templomban,
melyre rávésték a nemesodosi, szerdahelyi, sik-
abonyi, kisudvarnoki elesett hősök neveit.

Az alsóborsodi egyházmegye lelkészei július
hó 4-én értekezletet tartanak Mezökeresztesen.

Vitézzéavatás. Ury Ferenc konyári lelkészt
a Kormányzó ur vitézzé avatta. Az ifjú lelkész
nagy szeretetnek örvendő hívei körében, de meg-
állotta helyét a fronton is. Doberdónál küzdött és
3 évig sinylődött olasz fogságban. Vitézkedjen
továbbra is, mint a Jézus Krisztus jó vitéze.

Az abaujszántói református Nőegylet szép
zászlóval ajándékozta meg a református egyházat,
tanujelét adva áldozatkésztségének.

A debreceni református tanítónőképző és
gyakorló iskola növendékei, mintegy 150-en, június
10-én tanulmányi kiránduláson voltak Hajdúszo-
boszlón.

A Leánykálvineumban az évzáró ünnepély
június 22-én d. u. 5 órakor ment végbe.

Az ORTE. július hó 3-án d. u. 5 órakor Budapest, a Lónyai uccai református főgimnázium disztermében tartja választmányi s július 5-én d. u. 3 órakor közgyűlését.

Fiúk részére 12 éves kortól 17 évig bezárólag lesz foglalkozásbeli különbség nélkül konferencia a Balaton partján, Balatonszárszón július 16. és 20. között. Részvételi díj 11 pengő, melyből a jelentkezéskor 4 pengő küldendő előre. Kérjük azokat a lelkészeket, akik ősszel ifjúsági munkát akarnak kezdeni, hogy a gyülekezetben levő fiúk közül válogassanak ki egy ügyes csapatot és hozzák el magukkal. — Nagyon számítunk tanítóink támogatására is. Legjobb ifjúsági egyesületi munkát serdülő fiúkkal kezdeni. Most konfirmált ifjak megnyeréséhez a legjobb út lesz ez a balatonszárszói fiú-tábor. Kérjen meghívót a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetségétől, Budapest IX., Üllői út 29., II. emelet.

Doktorráavátás. A debreceni Tisza István tudományegyetemen június 15-én Bányai Lajos és Patay Pál lelkészek magna cum laude eredménnyel doktorrá avattattak.

A debreceni református polgári iskola június 18-án d. u. 4 órakor tartotta tornavizsgáját szép siker mellett.

A református ifjúság részére 17 éven feül július 25. estétől július 29. estéig lesz Balatonszárszón konferencia csak református ifjak részére. Akik az ősszel gyülekezetükben református ifjúsági munkát akarnak kezdeni, küldjenek ide egy pár fiút, ha az egyház költségén is, hogy ezek hazatérve mintegy magvai legyenek az indulandó munkának. — Részvételi díj 11 P. Félárú vasuti-jegy. 4 P előre beküldendő. Budapest IX., Üllői út 29. Dobos Károly.

Mr. Gothman a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Világszövetségének főtájkára június 8-án Budapestre érkezett, ahol június 14-ig az ifjúsági munkára vonatkozóan a magyar vezetőséggel rendkívül fontos tárgyalásokat folytatott. Mr. Gothman volt az, aki a háború után Csehországban és a megszállt Felvidéken a keresztyén ifjúsági egyesületi munkát kiépítette.

Református Főiskolás Diákkonferenciák. Fiúk részére Balatonszárszón június 26-tól július 1-ig. Részvétel díj, féljegy és öt napi ellátás 12 pengő. Előadások: A holnap feladata: A házasság. A magyar középosztály problémái: Kálvinizmus és nemzeti újjászületésünk. A jövő presbitere. Délutánonként: Intelligens szemmel, hívő szívvel: Vallásosság a modern irodalomban. A modern természettudomány és a hit. Keresztyénség és a modern filozófiai irányok. A református teológia modern problémái. Esti táborútnél: Tamás, Péter, János, Pál. Leányok részére Mezőszentgyörgyön lesz konferencia június 27-től július 2-ig. Részvételi díj mindössze 4 pengő. Itt a leányok a gyülekezet vendégei lesznek, amely örvendetes tény elsősorban a helybeli agilis lekipásztornak, Eötvös Sándornak

köszönhető Isten után. Itt a program délelőtt: Kálvinista hitünk szépségei. Kálvinizmus az irodalomban és művészetben. Kálvinista kegyesség. Délután: Modern leányok. Mai leányok szellemi táplálékai. Látható és láthatatlan élethivatás. Esti táborútnél: Ruth, Mária, Márta, Magdaléna, Mária. Részvehetnek most érettségizettek és főiskolás diákok. Jelentkezhetnek a részvételi díj felének beküldésével a Soli Deo Glori Szövetség címén Budapest IX., Kálvin tér 7. II. 15.

A debreceni református Tanítók Vegyeskara június 16-án d. u. 6 órakor a Kollégium dísztermében szépen sikerült műsoros-délutánt rendezett. Megnyitó beszédet tartott Mocsári László igazgatótanító.

A debreceni református egyházmegye szokásos évi lelkészértekezletét Derecskén tartotta, nagy érdeklődés mellett.

Országsszerte foglalkoztak az ifjúsági egyesületek a most konfirmált ifjúsággal. Putnokon szép ünnepélyt rendeztek számukra. Makón 55 kiló lisztből sütöttek kalácsot a konfirmáltak szeretetvendégségére, melyen 120 új konfirmándus vett részt. Gödöllőn a református keresztyén ifjúsági egyesület szintén 70 konfirmándust vendégelt meg. Itt Novák Lajos, Amerikában született magyar teológus tartott a leányokat és fiúkat rendkívül lebilincselő előadást.

Harangot öntött és adományozott a református diákok Soli Deo Gloria Szövetségének balatonszárszói üdülője részére a jól ismert Szlezák László budapesti harangöntő. A harangot a Református Nagygyűlés alkalmával az Iparcsarnokban is kiállították. E helyről is hálás köszönetet mondanak jó szívvel adott adományáért a kedves Szlezák Urnak a Magyar Református Diákok.

A magyar baptisták budapesti szemináriumában az idei tanévben már 21 hallgató tanul 3 tanár vezetése mellett.

A debreceni református gimnázium tanulmányi kirándulásai. A debreceni református gimnázium múlt hó 20-án a Hortobágyra, 25 és 26-án Tiszadobra rendezett minden tekintetben kitűnően sikerült tanulmányi kirándulást. Mindkét kirándulást Osváth Ödön tanár vezette, aki páratlan szak tudásával és szakavatottságával időt és fáradságot nem kímélve, a legapróbb részletekig kidolgozva, rendezte meg ezeket a kirándulásokat. A hortobágyi kiránduláson 84 tanuló vett részt 3 tanár kíséretében. A halastavaknál szálltak le a vonatról, majd körüljárva a halastavakat, útjukat a csárdához vették. Útközben megtekintették az anyakanca állományt, ciframénest, a város három gyönyörű bikáját. Az idő annyira kedvezett a kirándulóknak, hogy útközben délibábot is láttak. Megtekintették még a mátai gázoskútát is, innen pedig a csárdához mentek, ahol annak kertjében, a folyó partján megebédeltek. Ebéd után a vonat indulásáig az időt csolnakázással töltötték el. Este a legjobb hangulatban tértek vissza Debrecenbe. Folyó hó 25-én, pénteken hajnalban pedig 40 lelkes diák 4 tanár kíséretében indult útra, hogy Tiszadobot és a vele

KUN JÓZSEF késműves és műköszörűs Debrecen, Széchenyi-utca 1. sz.

kapcsolatos nevezetességeket megtekintsék. A tiszadobi állomáson Szabó Károly református tanító, a diákok előtt közkedvelté lett „Károly bácsi“ fogadta őket, aki mindvégig lelkes és buzgó kalauzolójuk volt s akinek a kirándulás sikerében szintén elismerésre méltó érdeme van, mert az ottani adminisztratív teendőket nagy ügybuzgósággal intézte, a kirándulóknak pedig felejthetetlen napokat szerzett. Első nap a kirándulók megnézték a Széchenyi és Andrassy emlékoszlopokat, a Tisza új ázott medrét, védő gátját. Megtekintették gróf Andrassy Gyula szőlőjét, ahol meg is ebédelték. Ebéd után kompon átkeltek a Tisza túlsó partjára s a gáton a révészházig gyalogoltak. Itt a csónakon áteveztek s a fűzesben nekiültek szalonnát sütni. Este szállásukra a református elemi iskolába tértek. Ezen az estén igen kedves meghívásban volt része az egyik vezető és felügyelő tanárnak. Nevezetesen Karácsony Vencel református tanító meghívta a pünkösdi első napján, az iskola udvarán előadott „Nebántsvirág“ műkedvelő előadás főpróbájára, amelynek úgy a rendezője, Karácsony Vencel, valamint az összes szereplők a legnagyobb tehetséget és színpadratermettséget árulták el. Másnap reggeli után a templomba mentek, ahol istenisztelet után Tóth Lajos nyug. lelkész ismertette a diákok előtt a templom és egyházközség multját. Megtekintették ezután gróf Andrassy Sándor fácskosát, vadaskertjét és gróf Andrassy Gyula kastélyát, ennek csodás parkját, istállóit lovait, koronázási hintóját és lószerszámaikat. Majd a kastély parkjában az uradalom kulcsárnéja, Kalmár Dénesné által főzött s általa feltálalt igen ízletes gulyás-ebédjüket költötték el. Ebéd után fájó szívvel mondott búcsút Tiszadobnak a sok szépet látott és tapasztalt kiránduló csapat, hogy testben-lelékben gyarapodva visszatérjen Debrecenbe. A kirándulók Andrassy Gyula, Andrassy Sándor uradalma és a tiszadobi intelligencia vendégei voltak s részükre oly szíves szeretetben, oly felejthetetlen magyaros vendéglátásban részesültek, melyet kirándulásaink alkalmával még soha nem tapasztaltunk. Itt említhetjük még meg, hogy az intézet ugyancsak ebben az iskolai évben, június hó 18—25-ig szintén Osváth Ödön tanár vezetésével, kirándulást vezet Miskolcra, Diósgyőrré, Lillafüredre, Bükk-hegység és Egerbe, mely az eddig mutatkozó jelek szerint is igen jónak ígérkezik.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lapfőigazgató:
Dr. KUN BÉLA.

Postatakarékpénztári csekszáma 143,916.

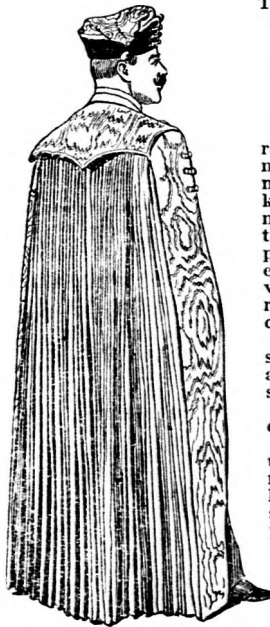
A szakértő biztonságával vásárolhat mindenki
Kardos László
vászon-, fehéreneműek és kelengye üzletében
Debrecen, Kossuth-u. 9. Alapítva 1831. évben
Legnagyobb vászonüzlet!
Jó minőség! Szabott árak! Nagy választék!

SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég
Hódmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcél szerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.

Tekintetes

Szántó József úrnak
Hódmezővásárhely.

Igen tisztelt Szántó Ur!

A gyülekezetem nő tagjai által rendelt palást végtelenül megnyerte tetszésem s azzal nagyon meg vagyok elégedve. Miután kedves ajándékáról van szó — természetesen — nem tudták a pontos méreteket elküldeni s így a palást hossza egy kissé nagy, egyébként kifogástalan. E ezért visszaküldöm Önnek azzal a kérelemmel, hogy a hosszából kb. 8—10 cm.-t felvenni sziveskedjék.

Nagyon kérem Szántó urat, sziveskedjék úgy elkészíteni, hogy a pünkösdi ünnepek alkalmával szolgálni tudjak benne.

Az anyag kítűnő, az elkészítése egyenesen csodálatos.

Adja meg az Egek Ura Szántó úrnak azt a boldogságot és örömet, hogy jó erőben és egészségben s kítűnő munkakedvvel készíthessen még el nagyon sok palástot.

Mezőgyán, 1928 május 10.

Tisztelettel

Téglás Ferenc,
ref. lelkész.

Lelkész és Tanító urak!

Tekintettel a mai nehéz anyagi viszonyokra, az eddigi 6 havi hitel helyett

12 havi részletfizetés mellett
készíttek

papi és polgári öltönyöket, palástokat,
női szabóságomban kosztümöket, felöltőket és mindennemű női ruhákat a legizlésebb kivitelben,
jutányos árak mellett.

TEGDES JÁNOS

női és férfiszabó Debrecen, Péterfia-u. 56 sz.

Schuller Sámuel

szobafestő, mázoló és tapótázó mester
Debrecen, Simonffy u. 25. Telefon 806.

Templomfestést vállal.

Költségvetés díjtalan.

Szép és jó munkáért ezüst éremmel kitüntetve.

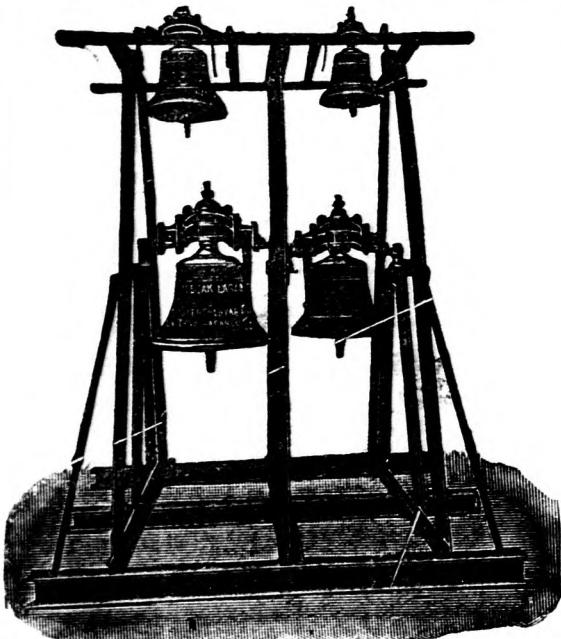
Debreczeni István
órásmeister
Debrecen, Péterfia-u. 8.

Specialis órák javítása
Mindennemű órák raktára.

Az 1926. évi debreceni iparkiallitáson díszoklevéllel, a budapesti és székesfehérvári orsz. kiállításon aranyéremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.
(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÓR-HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 818-53.

Az 1900. évi párisi világ, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton a m. kir. kormány által díszoklevéllel, az 1927. évi budapesti, székesfehérvári és szentesi kiállításokon a nagy aranyéremmel kitüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✱

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

„Méliusz”

könyv-, zenemű-, papir- és írószerszerekkereskedés
DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.
Telefon: 2-70.

Vizsgai jutalomkönyvek és ifjúsági
könyvtáraknak alkalmas ifjúsági iratok
és egyéb ajándékkönyvek!

Mélyen tisztelt Igazgató,

Mély tisztelettel jelentjük be, hogy a vizsgák alkalmából jó előmenetelű tanulói részére egy olyan VIZSGAI JUTALOMKÖNYV készletet hoztunk le, melynek birtokában képesek vagyunk a legnagyobb kereslet kielégítésére.

Ezen jutalomkönyvekből különösen ajánljuk saját kiadásunkban megjelent és a legizlésebb IFJÚSÁGI IRATAINKAT, ill. MESEKÖNYVEINKET.

Gyökössy Endre: Debreceni mesekönyv, kemény kötés	2.— P
Dr. Halmi János: Csevegő virágok, karton kötés	2.— „
Tóth János: Tiszteletes bácsi meséskönyve, kemény kötés	2.— „
Tóth János: Apróságok nagymeseország-ból, kemény kötés	2.— „
Móricz Pál: Hortobágyi legendák	5.— „

VIZSGAI JUTALOMKÖNYV.

Szerkesztette **Uray Sándor** debreceni ref. lelkész.

Két kötet (különböző tartalommal).

Igen tetszetős, tarka kötés, piros vászon sarokkal.
Példányonként ára 2 pengő.

Ez a kétféle VIZSGAI JUTALOMKÖNYV élénken megragadja a gyermeki lelket. Tárgya, előadási módora, közvetlen utat talál az ifjúság szívéhez s nemes tartalommal tölti be azt. Vallásos és hazafias, több helyen irredenta irányáért máris nagy keresletnek örvend. Szerkesztő neve s eddigi irodalmi működése kezesség arra, hogy bizvást odaadjuk e nagyértékű köteteket növendékeink kezébe. Az első kötet kisebb, a második kötet inkább nagyobb növendékeknek van szánva.

Miniszterileg jóváhagyott, illetve vizsgai jutalomkönyvekül elrendelt kiadványokból, valamint tanítói és ifjúsági könyvtárak részére megfelelő bel- és külföldön megjelent pedagógiai munkákból nagy raktár.

Midőn szolgálataink felajánlásánál a legjobb tudásunkat és előzékenységiinket ígérjük, említést teszünk arra vonatkozólag is, hogy a közeljövőben szétküldésre kerülő jegyzékünket szíves áttekintésre méltatni szíveskedjék és az abból megfelelőeknek bizonyuló kiadványunkat vállalatunktól megrendelni méltóztassék.

Debrecen város és a Tiszántuli ref. egyházker. könyvnyomda-vállalata.